

Szymon Czwarno, Wojciech Kujawa

(Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)

ARCHIWUM RODZINNE EWY I JERZEGO STOLARSKICH PRZEKAZANE DO INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W RAMACH ARCHIWUM PEŁNEGO PAMIĘCI*

Jednym z najważniejszych zadań wszystkich archiwów jest gromadzenie¹ materiałów archiwalnych: dokumentów, fotografii, filmów, nagrań dźwiękowych, korespondencji czy dokumentacji elektronicznej, kartograficznej, technicznej, statystycznej oraz finansowej, zarówno proveniencji urzędowej, jak i prywatnej.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej od momentu swego powstania również dba o powiększenie własnego zasobu archiwalnego. Początkowo dokonywało się to przede wszystkim poprzez pozyskiwanie dokumentacji wytworzonej i zgromadzonej przez organy bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, III Rzeszy i Związku Sowieckiego. W tym czasie do Instytutu nieustannie zgłaszały się także osoby prywatne chcące przekazać materiały archiwalne dotyczące zarówno ich samych, jak i ich bliskich. Jednakże w obliczu licznych zadań związanych z organizacją nowo utworzonego archiwum przejmowanie materiałów z „domowych szuflad” w początkowym okresie działalności instytucji nie wysuwało się na pierwszy plan.

Zmieniło się to wiosną 2017 r., kiedy Instytut Pamięci Narodowej zainicjował nowy, niezwykle ważny projekt – Archiwum Pełne Pamięci, mający na celu gromadzenie i zabezpieczanie bezcennych spuścizn, archiwów rodzinnych i kolekcji prywatnych, dotyczących najnowszych dziejów Polski. Jak podkreśla koordynatorka wspomnianego przedsięwzięcia Teresa Gallewicz-Dołowa, „historia to nie tylko wielkie wydarzenia dotykające całe społeczeństwa, lecz także losy rodzin i każdego człowieka. Bez pozna-

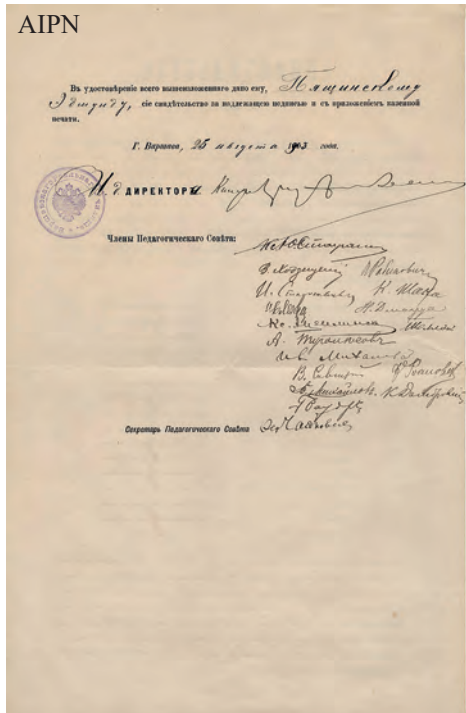
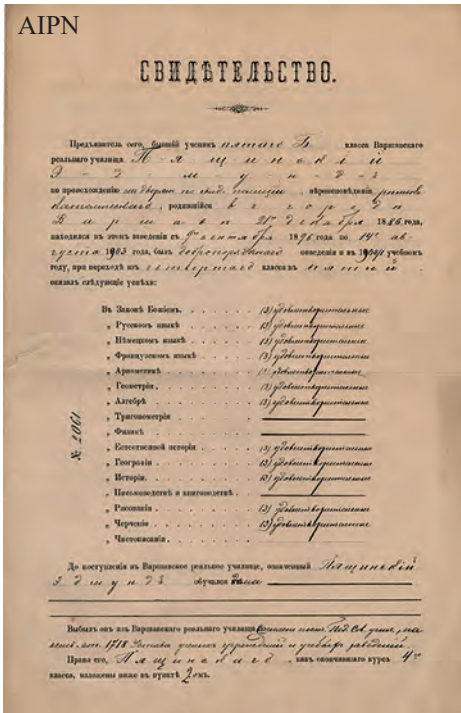
---

* Za wszystkie cenne uwagi i wskazówki dotyczące projektu Archiwum Pełne Pamięci autorzy dziękują Annie Miszczyk z Archiwum IPN.

¹ Innymi zadaniami archiwów są: przechowywanie, ewidencjonowanie, zabezpieczanie, opracowywanie, udostępnianie i popularyzowanie zasobu. Zob. H. Robótka, B. Ryszewski, A. Tomczak, *Archiwistyka*, Warszawa 1989, s. 9–11.

Edmund Piaszczyński, 1927 r. AIPN, 3543/137, t. 7

Świadectwo Edmunda Piaszczyńskiego ukończenia czwartej klasy gimnazjum w roku szkolnym 1900/1901, wystawione w Warszawie w 1903 r. AIPN, 3543/104

nia rodzinnych, często kameralnych opowieści rozgrywających się w cieniu wielkich wydarzeń obraz naszej przeszłości byłby niepełny². Na marginesie należy dodać, że inicjatywa ta wpisuje się w ogólny trend – od kilku lat zauważalny w archiwach – zmierzający do pozyskiwania spuścizn i kolekcji rodzinnych przechowywanych w domowych zaciszach. Na przykład Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych zachęca wszystkie osoby, które chciałyby uzyskać informacje na temat prowadzenia domowego archiwum lub też zastanawiają się nad jego przekazaniem do archiwów państwowych, do kontaktu z punktami konsultacyjnymi projektu Archiwum Rodzinne, utworzonymi w kilkudziesięciu miastach Polski³.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w ramach APP gromadzi przede wszystkim dokumenty, zdjęcia, filmy, listy, pamiętniki i dzienniki, które oprócz historii rodziny ukazują losy narodu polskiego w dwudziestym stuleciu. Istnieje również możliwość jedynie czasowego użyczenia rodzinnych archiwaliów w celu sporządzenia ich kopii cyfrowych. W takiej sytuacji oryginały digitalizuje się w specjalistycznych pracowniach i niezwłocznie zwraca właścicielom. Dokumenty, które trafiają do Instytutu, są opracowywane i ewidencjonowane, a następnie zabezpieczane oraz przechowywane z największą starannością.

Wszelkie informacje na temat sposobu i miejsc przekazywania rodzinnych archiwaliów, a także kategorii, rodzajów i grup dokumentów, jakie gromadzone są w ramach Archiwum Pełnego Pamięci, zamieszczono na specjalnym portalu internetowym. Podano np. dane kontaktowe (imię i nazwisko, telefon, e-mail) do pracowników IPN z oddziałów, delegatur bądź punktów konsultacyjnych Instytutu⁴. Witryna internetowa nie jest jedynym instrumentem, za pomocą którego archiwiści starają się dotrzeć do potencjalnych darczyńców. W chwili uruchomienia projektu w mediach zainicjowano kampanię informacyjną mającą na celu promowanie nowej inicjatywy Instytutu oraz zachęcenie możliwie jak najszerszego kręgu osób do przekazania dokumentów. Kampania skierowana była nie tylko do Polaków, lecz także do cudzoziemców, którzy również są często właścicielami materiałów archiwalnych dotyczących najnowszej historii Polski. Przygotowano materiały informacyjne, ulotki, wizytówki i plakaty. O przedsięwzięciu poinformowały regionalne, ogólnopolskie i zagraniczne portale internetowe, m.in. Onet.pl, Gazetaprawna.pl, Moja Łęczycza.pl, Dzieje.pl, Gazetapomorska.pl, Kresy24.pl, Słowopolskie.org, Polacy we Włoszech.com, Głos Polonii.com, Patriot24.net⁵. Notatki na temat APP pojawiły

² T. Gallewicz-Dołowa, *Archiwum i pamięć*, „W Sieci” (dodatek IPN) 2017, nr 21, s. 62–63.

³ Zob. https://www.archiwa.gov.pl/pl/809-archiwa_rodzinne (dostęp 3 XII 2018 r.).

⁴ Zob. stronę internetową projektu Archiwum Pełne Pamięci, <http://archiwumpamieci.pl/app>.

⁵ Zob.: <https://kultura.onet.pl/wiadomosci/instytut-pamieci-narodowej-rusza-z-projektem-archiwum-pelne-pamieci/04cx11n> (dostęp 1 II 2018 r.); <http://kultura.gazetaprawna.pl/galerie/1043085,duze-zdjecie,1,ipn-projekt-archiwum-pelne-pamieci.html> (dostęp 1 II 2018 r.); <http://mojaleczycza.pl/?pd=news&id=6378> (dostęp 16 I 2018 r.); <http://dzieje.pl/aktualnosci/ipn-ma-nowy-projekt-archiwum-pelne-pamieci> (dostęp 16 I 2018 r.); <http://www.pomorska.pl/wiadomosci/bydgoszcz/a/ipn-w-bydgoszczy-tworzy-specjalne-archiwum,12118830/> (dostęp 1 II 2018 r.); <https://kresy24.pl/ipn-uruchamia-por-tal-archiwum-pelne-pamieci/> (dostęp 1 II 2018 r.); <http://slowopolskie.org/12474-2/> (dostęp 1 II 2018 r.); <http://www.polacywewloszech.com/2017/07/26/instytut-pamieci-narodowej-i-projekt-archiwum-pelne-pamieci/> (dostęp 16 I 2018 r.); <https://www.glospolonii.com/archiwum-pelne-pamieci-apel-do-osob-prywatnych-bedacych-w-posiadaniu-fotografii-dokumentow-z-przed-lat/> (dostęp 16 I 2018 r.); <http://www.patriot24.net/archiwum-pelne-pamieci-ruszy-nowy-projekt-i-portal-ipn,18283> (dostęp 16 I 2018 r.).

**Andrzej Piaszczyński (pośrodku) na Jubileuszowym Zlocie Harcerstwa.
Spała, 19 VII 1935 r. AIPN, 3543/165, t. 4**

się zarówno w prasie krajowej, jak i zagranicznej, w tym: „W Sieci”, „Naszym Dzienniku”, „Tygodniku Solidarność”, „Kurierze Szczecińskim”⁶. Na potrzeby telewizji zrealizowano specjalny spot promujący przedsięwzięcie, a archiwiści Instytutu omówili w mediach jego najważniejsze założenia (m.in. w TVP Polonia i Telewizji Republika)⁷. O projekcie informowano również podczas wielu spotkań organizowanych w kraju i za granicą, przede wszystkim w miastach licznie zamieszkałych przez Polonię – w Londynie, Glasgow, Brukseli, Chicago, Nowym Jorku, a także na kontynencie australijskim. Akcja archiwistów spotkała się z dużym zainteresowaniem i szerokim odzewem – w ciągu roku działalności przedsięwzięcia ponad 500 osób przekazało pamiątki rodzinne do Archiwum IPN.

⁶ T. Gallewicz-Dolowa, *op. cit.*; A. Ambroziak, *Archiwum Pełne Pamięci*, „Nasz Dziennik”, 22 V 2017 r.; *Portal IPN*, „Tygodnik Solidarność”, 23 V 2017 r. (notatka informacyjna); A. Sasinowski, *Archiwum narodowe, czyli twoje*, „Kurier Szczeciński”, 25 VII 2017 r. Pełna lista artykułów zob. <https://archiwumpamieci.pl/app/form/112,Wspolpraca.html> (dostęp 2 X 2018 r.).

⁷ Spot można obejrzeć w Internecie, w tym na stronie projektu i YouTube. Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=VbR3bD8NL1w> (dostęp 16 I 2018 r.). Archiwum Pełne Pamięci przybliżyło m.in. w trzecim odcinku „Gońca historycznego IPN”, wyemitowanym 6 X 2017 r. w TVP Historia. Zob. <http://pamiec.pl/pa/ipn-notacje-ipn-tv/goniec-historyczny-ipn/17258,IPNtv-Goniec-Historyczny-IPN-odc-3.html> (dostęp 16 I 2018 r.).

Zamierzeniem Instytutu jest nie tylko gromadzenie archiwów rodzinnych, ich opracowywanie, konserwowanie i przechowywanie. Takie czynności są oczywiście niezwykle ważne, ponieważ często ratują cenne dokumenty przed zapomnieniem, uszkodzeniem, a nawet zniszczeniem. Równie ważna jest popularyzacja wiedzy o zasobie Instytutu, a przez to o dziejach Polski. Jak podkreślają archiwiści zaangażowani w projekt, „wiedzą, wytrwale przez nas zdobywaną, dzielimy się z dziennikarzami, naukowcami, ale przede wszystkim z młodymi ludźmi, którym chcemy przybliżyć historię tak nieodległą, a przecież ciągle mało znaną”⁸. Informacje o przejętych zbiorach są zamieszczane w przewodnikach po zasobie IPN oraz w Cyfrowym Archiwum – nowoczesnym systemie ewidencji archiwalnej stworzonym na potrzeby Archiwum Instytutu⁹. Niektóre wartościowe spuścizny włączone do zasobu IPN w ubiegłych latach zaprezentowano na wspomnianym portalu APP. Znalazła się tutaj informacja o przekazanych przez Annę Siburuth prywatnych dokumentach i fotografiach jej ojca – Ludwika Wojturskiego. Materiały te ukazują służbę polskiej obsługi naziemnej 306. Dywizjonu Myśliwskiego oraz życie codzienne żołnierzy PSZ na Zachodzie. Jest tu również informacja o przekazanym przez Julitę Portait pasiakowi z KL Dachau, należącym do jej wuja – Jeana Pugeta¹⁰. Na temat zbiorów przejętych w ramach projektu APP napisano także odrębne artykuły. Przedstawiono w nich m.in. pierwszy przypadek przekazania do IPN materiałów przez Niemca – spadkobiercę osoby, która brała udział w kampanii wrześniowej i okupacji ziem polskich¹¹. Niezwykle interesującym wydarzeniem było także przejęcie dokumentów Tadeusza Starzyńskiego ps. „Ślepowron” – cichociemnego i więźnia stalinowskiego, odnalezionych przez Nicka Milligana na strychu rodzinnego domu w Edynburgu¹².

Dokumenty i fotografie, które trafiły do Instytutu w wyniku działalności archiwistów zaangażowanych w APP, są także publikowane w osobnych, obszernych pozycjach książkowych. W 2018 r. dzięki pozyskanym w ramach projektu materiałom dotyczącym Ewy i Jerzego Stolarskich – żołnierzy AK i PSZ na Zachodzie oraz więźniów politycznych okresu stalinowskiego – udało się odtworzyć ich tragiczne losy i przygotować bogato ilustrowany album poświęcony temu małżeństwu¹³. Obecnie trwają prace nad opracowaniem dziennika z lat 1939–1945, pisanego przez prof. Marię Wierzbowską – dyrektorkę Domu Małych Dzieci im. ks. G.P. Baudouina w Warszawie, ukrywającą w czasie wojny dzieci pochodzenia żydowskiego, w 2007 r. odznaczoną medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. Podobne prace prowadzone są nad pamiętnikiem Barbary Wandy Bik z d. Kociuba, zawierającym opis jej wywózki do Związku Sowieckiego, ewakuację z armią gen. Andersa oraz naukę w szkołach w Iranie i Libanie.

⁸ Na przykład o przekazaniu do Delegatury IPN w Radomiu dokumentów Stanisława Małkiewicza (1919–2004), ostatniego dowódcy Placówki Armii Krajowej w Zwoleniu, poinformowała Polska Agencja Prasowa, a notki zamieszczono m.in. w „Naszym Dzienniku” czy na portalu Dzieje.pl.

⁹ Zob. <http://archiwumpamieci.pl/app/o-projekcie/414,Archiwum-Pelne-Pamieci.html> (dostęp 16 I 2018 r.).

¹⁰ Zob. <http://archiwumpamieci.pl/app/pamietamy/423,IPN-BU-3129.html> (dostęp 16 I 2018 r.).

¹¹ M. Kwaśniak, *Niemiecka pamiętka w Archiwum IPN*, „Biuletyn IPN. Pismo o Najnowszej Historii Polski” 2017, nr 5, s. 158–159.

¹² G. Trzyna, *Powrót „Ślepowrona”*, „Biuletyn IPN. Pismo o Najnowszej Historii Polski” 2017, nr 6, s. 156–160.

¹³ W. Kujawa, *A miało być tak pięknie... Historia Ewy i Jerzego Stolarskich*, Warszawa 2018.

AIPN

Nr 176508

Nazwisko *Piaszczyńska*

Imię *Maria, Magdalena*

Data urodzenia *8 listopada 1889r.*

Miejsce urodzenia *Warszawa*

Zawód *przymeru*

Wzrost *niska*

Twarz *owalna*

Włosy *szatynka*

Oczy *szare*

Znaki szczególne

Wydany dnia *21 maja 1937*

Z upoważnienia
PREZYDENTA m. st. WARSZAWY

S. A. KOZŁENIOWSKI
KIEROWNIK SEKCJI

327337

M. Piaszczyńska
Własnoręczny podpis osoby wyżej wymienionej w dowodzie

Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. nr 32, poz. 309) zaświadczam, że wymieniona w niniejszym dowodzie p. *Maszczyszka Maria Magdalena* jest obywatelką (m) polską (a) co zostało stwierdzone na podstawie art. 2 p. 1 lit. A Ustawy z dn. 20.1.1920 r. (Dz. U. R. P. J. 7 poz. 40).

Urząd *Skarstwo Grodzkie Grodzki Warszawa*

Nr *5036/37*

Dnia *5 CZER 1937*

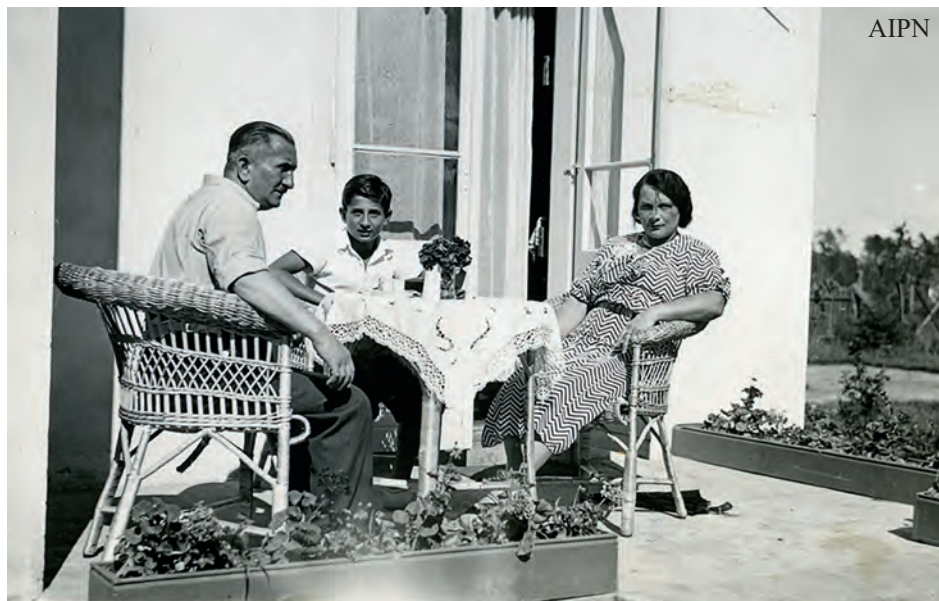
S. Bronisław Latosiński
Podpis

BRONISŁAW LATOSIŃSKI
(art. 7 § 10 ust. 2 ds. U. R. P. J. 82 p. 209)
(5.10.28 r. (Dz. U. R. P. J. 82 p. 209))

Dowód osobisty Marii Piaszczyńskiej. Warszawa, 1937 r. AIPN, 3543/142

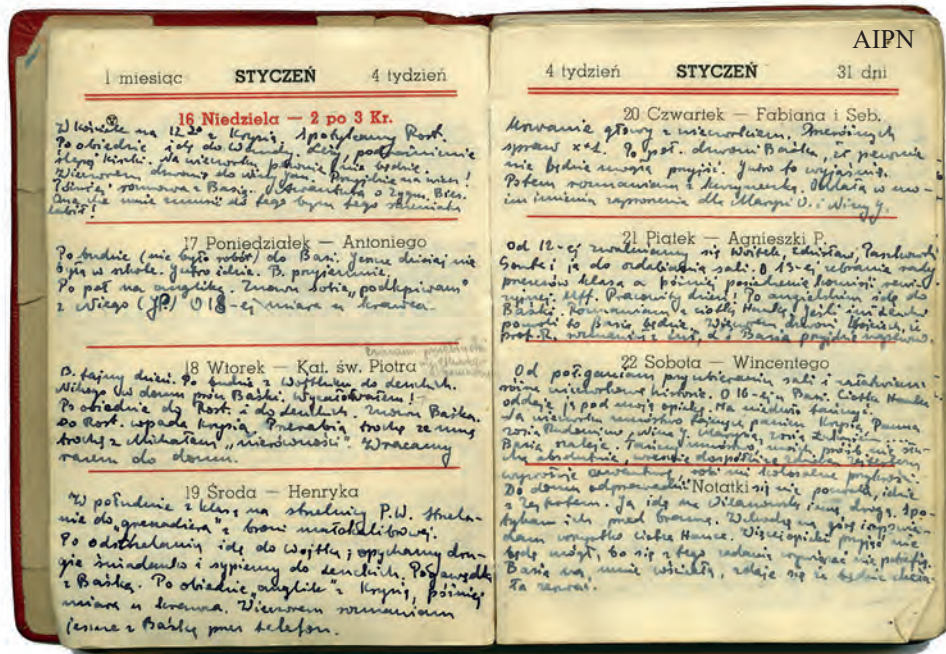

Ewa Piaszczyńska na balkonie mieszkania przy ul. Nowogrodzkiej. Warszawa, prawdopodobnie koniec lat trzydziestych XX w. AIPN, 3543/51, t. 5

AIPN

Jerzy Stolarski z rodzicami (Edwardem i Janiną) na tarasie domu.
Bukowiec, 1935 r. AIPN, 3543/70, t. 1

AIPN

Strona z kalendarzyka Jerzego Stolarskiego. Warszawa, 1938 r. AIPN, 3543/63

ARCHIWUM

Ewa i Jerzy Stolarscy

Jednym z cenniejszych archiwów rodzinnych przejętych przez Instytut Pamięci Narodowej są materiały małżeństwa Ewy i Jerzego Stolarskich. Ewa Stolarska z d. Piaszczyńska urodziła się 30 maja 1923 r. Była córką Edmunda Piaszczyńskiego – współwłaściciela i dyrektora Fabryki Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i Wyrobów Stalowych Ostych „Alfons Mann” i wywodziła się ze znanej warszawskiej rodziny przemysłowej Mannów. Przed wojną uczęszczała do Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Królowej Jadwigi w Warszawie i była harcerką 14. Warszawskiej Żeńskiej Drużyny Harcerskiej „Biała”. W czasie wojny na tajnych kompletach ukończyła szkołę im. Królowej Jadwigi w Warszawie i kontynuowała naukę na Kursach Rysunku Technicznego Zenona Jagodzińskiego oraz Kursach Handlowych Kazimierza Sosnowskiego. Od 1942 r., pod ps. „Ewa”, była łączniczką 3. batalionu pancernego AK „Golski” oraz maszynistką i łączniczką Jana Zborowskiego ps. „Jastrzębski” – późniejszego szefa wywiadu politycznego Delegatury Rządu na Kraj, który w jej mieszkaniu umieścił skrytkę konspiracyjną. Uczestniczyła w powstaniu warszawskim, w czasie którego – 28 sierpnia w budynku Wydziału Architektury PW – zawarła związek małżeński z Jerzym Stolarskim ps. „Wir”.

Jerzy Stolarski urodził się 15 kwietnia 1921 r. w stosunkowo zamożnej warszawskiej rodzinie. W 1939 r. ukończył Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Adama Mickiewicza w Warszawie i od października tego roku miał rozpocząć studia na Politechnice Warszawskiej. We wrześniu 1939 r. na apel ppłk. Romana Umiaostowskiego wyruszył na wschód, aby dołączyć do mających się tam formować oddziałów Wojska Polskiego. W 1941 r., pod ps. „Wir”, włączył się w działalność konspiracyjną, najpierw w „Pobudce”, a następnie w 3. batalionie pancernym AK „Golski”. W lipcu 1943 r. ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty AK w Warszawie. W powstaniu warszawskim był dowódcą drużyny 3. kompanii batalionu „Golski”.

Po kapitulacji Stolarscy zostali wywiezieni do Stalagu XB Sandbostel. W grudniu 1944 r. zostali jednak rozdzieleni – Ewę przeniesiono do Stalagu VIC Oberlangen. Po wyzwoleniu obozów wyjechała do Wielkiej Brytanii, gdzie rozpoczęła służbę w Pomocniczej Lotniczej Służbie Kobiet. Jerzy z kolei dołączył do II Korpusu Polskiego we Włoszech, a następnie wraz z nim przeniósł się do Wielkiej Brytanii. W maju 1947 r. m.in. ze względu na sprawy rodzinne Ewa i Jerzy powrócili do Polski.

Pod koniec lutego 1949 r. oboje zostali aresztowani przez stołeczny Urząd Bezpieczeństwa i osadzeni w piwnicach MBP przy ul. Koszykowej, a następnie w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. 30 lipca 1950 r. Jerzy zmarł tam na gruźlicze zapalenie opon mózgowych i pochowano go w bezimiennym grobie na Cmentarzu Wojskowym na warszawskich Powązkach. W 1951 r. dzięki staraniom rodziny został ekshumowany i pochowany w grobie rodzinnym.

Ewę natomiast – po ciężkim śledztwie – Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie 15 grudnia 1950 r. skazał z art. 4 § 1 mkk i art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz zdrajców Narodu Polskiego na karę łączną 15 lat pozbawienia wolności, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek mienia na rzecz skarbu państwa za rzekomą współpracę w czasie wojny z Niemcami i pomoc Gestapo w likwidowaniu działaczy lewicowych.

wych. W sierpniu 1951 r. przewieziono ją do centralnego więzienia dla kobiet w Fordonie, skąd po roku – jako osoba szczególnie „niebezpieczna” dla władzy ludowej – została przeniesiona do więzienia izolacyjnego w Inowrocławiu. Kilka miesięcy spędziła w całkowitym odosobnieniu – w pojedynczej celi, bez kontaktu z rodziną oraz informacji ze świata zewnętrznego. W 1955 r. ponownie została osadzona w Fordonie, który opuściła w maju następnego roku.

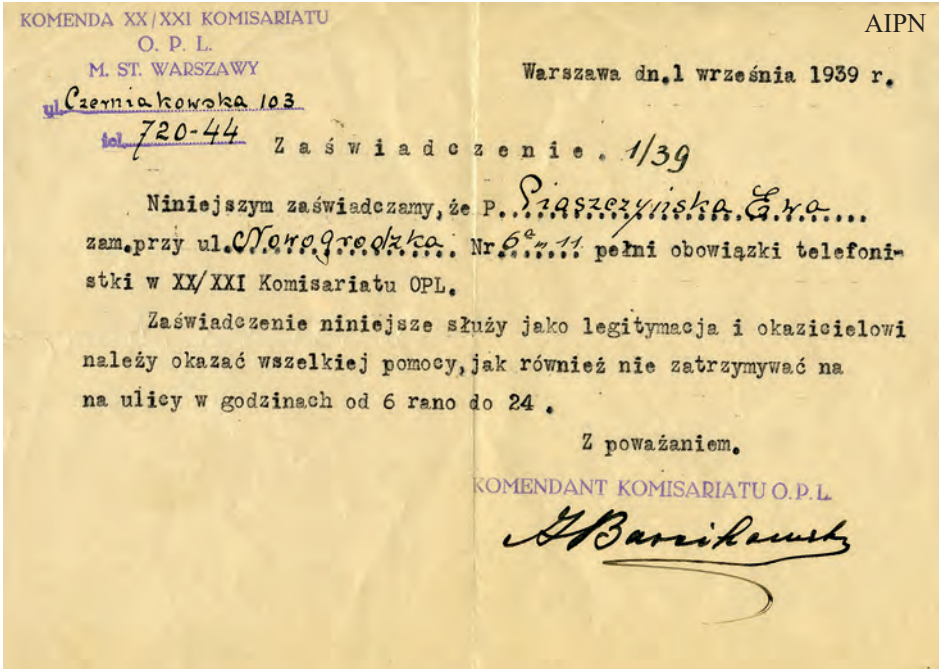
Na wolności od nowa musiała ułożyć sobie życie – ze zrujnowanym zdrowiem fizycznym i psychicznym, bez męża, ojca i teściowej (zmarli podczas jej pobytu w więzieniu), bez wykształcenia, pracy i majątku. We wrześniu 1965 r. ukończyła bibliotekoznawstwo na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego i w tym kierunku pokierowała swoją karierę zawodową. Organizowała m.in. bibliotekę w Centrum Obliczeniowym PAN, w którym następnie brała udział w pracach nad programowaniem maszyn matematycznych. Pracowała w Bibliotece Narodowej i Centralnym Ośrodku Badawczo-Projektowym Budownictwa Przemysłowego „Bistyp”. Po wprowadzeniu stanu wojennego zgłosiła się do pomocy w Prymasowskim Komitecie Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom. Prowadziła korespondencję krajową oraz przepisywała dokumenty Komitetu. Ewa Stolarska nigdy więcej nie wyszła za mąż. W jej pokoju zawsze stały dwie fotografie Jerzego. Zmarła 15 czerwca 2007 r.¹⁴

Cenna spuścizna

Na „Archiwum rodzinne Ewy i Jerzego Stolarskich” składa się dokumentacja wytworzona i zgromadzona przez oboje małżonków oraz materiały odziedziczone po członkach ich rodzin. W dużej mierze zostało ukształtowane przez Ewę, która nie tylko przechowywała dokumenty własne, ale z biegiem lat gromadziła również archiwalia po zmarłym mężu i rodzicach. Prawdopodobnie wraz z dokumentami Edmunda Piaszczyńskiego zostały także odziedziczone materiały z drugiej połowy XIX w., należące do jego przodków z rodzin Mannów i Piaszczyńskich. Po śmierci Ewy Stolarskiej i mieszkającego z nią brata Andrzeja Piaszczyńskiego archiwum znalazło się w posiadaniu ich przyjaciółki – Marianny Jedlińskiej, która opiekowała się rodzeństwem w ostatnich latach ich życia. W 2017 r. pani Jedlińska zdecydowała się przekazać tę dokumentację do Instytutu Pamięci Narodowej.

Zasadniczą część nabytku stanowią dokumenty Ewy i Jerzego Stolarskich, co zdecydowało o nadaniu zespołowi jego nazwy. Granice chronologiczne przekazanych archiwaliów wyznaczają daty ok. 1860–2006. Znacznie trudniej jest ustalić dokładne ramy terytorialne, których stosunkowo szeroki zakres wynika z licznych podróży, studiów na uczelniach zagranicznych, służby wojskowej i tułaczki wojennej poszczególnych członków rodziny. Jako pewne można przyjąć ramy obejmujące Austrię, Belgię, Chorwację, Czechy, Francję, Holandię, Litwę, Niemcy, Polskę, Rosję, Słowację, Wielką Brytanię, Węgry, Włochy, Szwajcarię i Ukrainę. Wiele fotografii z przełomu XIX i XX w.

¹⁴ Na temat Ewy i Jerzego Stolarskich zob.: W. Kujawa, *Ewa Zofia Stolarska*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2014, nr 40, s. 289–296; *idem*, *A miało być tak pięknie...*; *idem*, *A miało być tak pięknie...*, „Do Rzeczy” 2018, nr 31, s. 60–62; P.F., *Ewa i Jerzy Stolarscy. A miało być tak pięknie*, „Dobry Tydzień” 2018, nr 42, s. 20–21.

Zaświadczenie komendanta XX/XXI Komisariatu Obrony Przeciwlotniczej
o pełnieniu przez Ewę Piaszczyńską służby telefoniści. Warszawa, 1939 r.
AIPN, 3543/7

Kenkarta Jerzego Stolarskiego. Warszawa, 10 XI 1942 r. AIPN, 3543/58

**Ślub Ewy Piaszczyńskiej
i Jerzego Stolarskiego zawarty
w czasie powstania
warszawskiego w budynku
Wydziału Architektury
Politechniki Warszawskiej.
Warszawa, 28 VIII 1944 r.
AIPN, 3543/48**

AIPN

AIPN

**Jerzy Stolarski
w Stalagu XB
Sandbostel, 1944 r.
AIPN, 3543/82**

wykonanych w nierozpoznanych miejscach powoduje jednak, że powyższego ustalenia nie należy uznawać za wyczerpujące.

Archiwum liczy ok. 1,5 mb materiałów archiwalnych podzielonych na 302 jednostki. Dokumentacja poszczególnych osób różni się stanem zachowania. W niemal kompletnej postaci przetrwały jedynie materiały Ewy. Większe braki zauważalne są wśród akt Jerzego Stolarskiego oraz Edmunda, Marii i Andrzeja Piaszczyńskich. Materiały pozostałych osób zachowały się w formie fragmentarycznej, szczątkowej bądź tylko jako pojedyncze dokumenty czy fotografie.

Nieliczne archiwalia prywatne Stolarskich i Piaszczyńskich przechowywane są także w innych instytucjach. Część materiałów własnych związanych z kontynuacją nauki w okresie okupacji niemieckiej i w czasie pobytu w Wielkiej Brytanii Ewa przekazała w 1979 r. do Muzeum Politechniki Warszawskiej. Kilka lat później ofiarowała stołecznemu Muzeum Techniki album swojego ojca, zawierający fotografie budynków, hal produkcyjnych i maszyn Fabryki Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i WYROBÓW STALOWYCH OSTRYCH „Alfons Mann”. W prywatnych rękach znajdują się natomiast amatorskie filmy Edmunda Piaszczyńskiego dokumentujące budowę fabryki Manna na warszawskiej Pradze oraz wypoczynek w przedwojennym Truskawcu. Warto w tym miejscu wspomnieć, że do zasobu IPN już wcześniej trafiły pojedyncze dokumenty Ewy i Jerzego Stolarskich oraz Andrzeja Piaszczyńskiego, które zostały zakwestionowane podczas rewizji i aresztowania małżonków w 1949 r. Z domu Stolarskich funkcjonariusze „bezpieki” zabrali wówczas m.in. dzienniki Ewy z lat wojny, notatki i przepustki z okresu powstania warszawskiego, legitymacje Armii Krajowej oraz powstańczą opaskę na ramię. Depozyty zostały przekazane do Instytutu wraz z pozostałymi aktami Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego.

Archiwum zawiera dokumentację proveniencji prywatnej, a także materiały wytworzone niezależnie od aktotwórców, lecz bezpośrednio się do nich odnoszące. Zespół ma budowę prostą, sukcesja dokumentacji miała charakter wyłącznie bierny. Schemat układu akt opiera się na podziale na czternaście części:

- A. Materiały Ewy Zofii Stolarskiej z domu Piaszczyńska (70 j.a.).
- B. Materiały Jerzego Tadeusza Stolarskiego (40 j.a.).
- C. Materiały Józefy Savary (1 j.a.).
- D. Materiały Marii Mann z domu Savara (1 j.a.).
- E. Materiały Zofii Marianny Piaszczyńskiej z domu Mann (2 j.a.).
- F. Materiały Józefa Ludwika Ignacego Piaszczyńskiego (7 j.a.).
- G. Materiały ks. Ignacego Piaszczyńskiego (1 j.a.).
- H. Materiały Edmunda Piaszczyńskiego (92 j.a.).
- I. Materiały Marii Matyldy Piaszczyńskiej z domu Deubel (24 j.a.).
- J. Materiały Andrzeja Piaszczyńskiego (30 j.a.).
- K. Materiały Janiny Stolarskiej (6 j.a.).
- L. Materiały Edwarda Stolarskiego (2 j.a.).
- Ł. Materiały członków dalszej rodziny, osób obcych oraz nierozpoznanych (22 j.a.).
- M. Załączniki (4 j.a.).

Największą wartość źródłową mają materiały Ewy i Jerzego Stolarskich, stanowiące świadectwo losów pokolenia, które w dorosłe życie wkraczało w warunkach okupacji

niemieckiej. Dokumentacja członków ich najbliższej rodziny ma raczej znaczenie uzupełniające. Pozwala spojrzeć na historię małżonków z innej perspektywy. Przybliża również charakterystyczną atmosferę panującą w domu rodzinnym i model wychowania, które nie pozostały bez wpływu na późniejsze wybory życiowe Ewy.

Archiwalia wchodzące w skład zespołu dzielą się pod względem formy zewnętrznej na dwie serie: dokumentację aktową i dokumentację fotograficzną. Jednostki ze zdjęciami (188 j.a.) przeważają liczbowo nad dokumentacją aktową (110 j.a.) i niekiedy stanowią jedyne zachowane materiały danej osoby. Z najwcześniejszego okresu pochodzą fotografie portretowe, obok których wraz z początkiem XX w. coraz liczniej pojawiają się zdjęcia sytuacyjne i krajobrazowe. Z kolei dokumentacja aktowa zalicza się w większości do materiałów biograficznych. Są wśród nich m.in. dokumenty osobiste, materiały związane z przebiegiem nauki i kariery zawodowej, służbą wojskową czy pobylem w obozach jenieckich oraz dzienniki. Całość dopełnia korespondencja, na ogół niewychodząca poza krąg najbliższej rodziny i spraw bezpośrednio z nią związanych.

Dokumentacja aktowa występuje w formie luźnych kart, zeszytów, książeczek dokumentów osobistych i kalendarzyków kieszonkowych. Rękopisy przeważają nad drukami i maszynopisami. Dokumentacja fotograficzna została wytworzona w technice tradycyjnej. Zachowała się w formie monochromatycznych błon fotograficznych negatywowych, diapozytywów barwnych oraz odbitek pozytywowych kolorowych i czarno-białych.

Przekazane archiwalia są w dobrym stanie fizycznym, bez śladów poważnych zniszczeń biologicznych, chemicznych czy mechanicznych. Występujące sporadycznie niewielkie uszkodzenia związane są przede wszystkim z zakwaszeniem papieru oraz przebarwieniami spowodowanymi rdzą, klejem pochodzącym z taśmy samoprzylepnej, zawilgoceniem lub przechowywaniem wśród akt zasuszonych kwiatów. Zabezpieczenia konserwatorskiego wymagały pojedyncze dokumenty zagrożone degradacją wynikającą z postępującej oksydacji elementów metalowych i użycia taśmy samoprzylepnej.

Podczas opracowywania zespołu żadna jego część nie została zakwalifikowana do dokumentacji niearchiwalnej i wyłączona do brakowania.

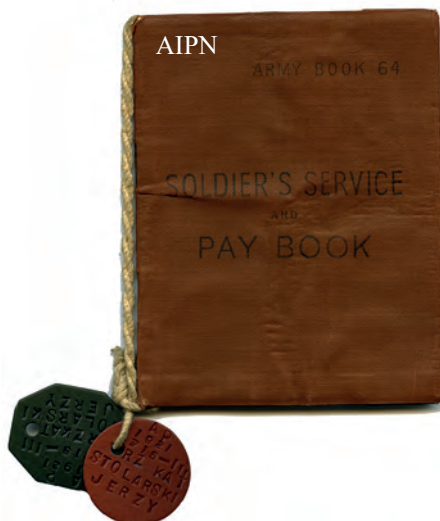
Zawartość zespołu

Wśród dokumentacji składającej się na archiwum największą różnorodnością charakteryzują się materiały aktowe i fotografie Ewy Stolarskiej, obejmujące okres od ok. 1923 do 2006 r. Poza zaangażowaniem w działalność konspiracyjną odzwierciedlają każdy ważniejszy etap jej życia – naukę w szkole i studia na uczelniach wyższych, służbę w wojsku, pracę zawodową oraz pobyt w więzieniu. Do najcenniejszych dokumentów zalicza się korespondencję, relacje i dzienniki z pełnymi osobistymi refleksjami zapisanymi m.in. codzienności okupacyjnej, obozu jenieckiego i życia na obczyźnie. Spośród licznych fotografii uwagę zwraca natomiast zdjęcie wykonane podczas powstańczego ślubu Ewy i Jerzego.

W materiałach Jerzego Stolarskiego przeważa dokumentacja fotograficzna, powstała w głównej mierze dzięki jego pasji fotoamatorskiej. Jerzy fotografował niemal wszystko wokół siebie, stąd wśród materiałów można znaleźć serie zdjęć z życia codziennego wykonanych m.in. podczas naprawy rowerów (ok. 1940 – ok.1941), zajęć dydaktycznych w działającej podczas okupacji Państwowej Wyższej Szkole Budowy Maszyn i Elektro-

**Ewa Stolarska w mundurze
Pomocniczej Lotniczej Służby Kobiet.
Wilmslow, lipiec 1945 r.
AIPN, 3543/52**

**Książeczka wojskowa Jerzego
Stolarskiego z doczepionymi
nieśmiertelnikami wydana
17 VIII 1945 r. AIPN, 3543/60**

**Jerzy Stolarski z żołnierzami na pokładzie „Duchess of Bedford”, lipiec 1946 r.
AIPN, 3543/77, t. 1**

AIPN

NACZELNA PROKURATURA WOJSKOWA

Warszawa, dn. 17 października. 1950 r.

L. dz. IV Pa. 5 288/49

Ob. Edmund PIASZCZYŃSKI

W a r s z a w a
-----
ul. Nowogrodzka 6 a m.11.

W odpowiedzi na Wasze podanie z dn. 16.9.50 r. w sprawie Stolarskiego Jerzego s. Edwarda zawiadamiam, że wymieniony zmarł 30.7.50 r. wskutek rozsianej prosówkowej gruźlicy płuc i gruźliczego zapalenia opon mózgowych.-

SZEFE WYDZIAŁU IV
Indystry
DYTYR Mieczysław
szef

Pismo szefa Wydziału IV Naczelnej Prokuratury Wojskowej mjr. Mieczysława Dytrego do Edmunda Piaszczyńskiego informujące o śmierci Jerzego Stolarskiego. Warszawa, 17 X 1950 r. AIPN, 3543/114

AIPN

Ostr. ktr C-uek 380/50.

WIEZIENIE
YARBSZY O.P.W.
XXXXX

w Fordonie

Nr. 56/1240/50

KARTA ZWOLNIENIA WIEŹNIA

Więzień karny Stolarska Ewa Edmund
nazwisko imię imię ojca

ur. 30.5.1923 r. Warszawa pow. _____

ostatnio zamieszkały Lecionowo, ul. Moneczna 24

zwolniony został dnia 9.5.56 na podstawie ustawy o amnestii z dnia 27.4. 1956 r.

Podczas pobytu w tut. jednostce był zatrudniony jako _____ w PKO Nr. 5 w biurze _____
od czasu 22.2.1955 do 9.5.1956 r.

Obowiązany jest zameldować się w Komendzie (Rosterunek) Milicji Obyw. w ciągu 3-ch dni od daty zwolnienia.

 NACZELNIK WIEZIENIA
Smms

Karta zwolnienia Ewy Stolarskiej z więzienia. Fordon, maj 1956 r. AIPN, 3543/12

techniki im. Hipolita Wawelberga i Stanisława Rotwanda (ok. 1940 – ok. 1941), wyprawy rowerowej po Kresach Wschodnich (1937 r.) czy podmiejskich wycieczek z przyjaciółmi (1941–1943), a także fotoreportaże ze służby w PSZ na Zachodzie (1946 r.). Na niektórych fotografiach pojawiają się młodzi uczestnicy konspiracji warszawskiej i powstania 1944 r., m.in. Barbara i Krystyna Jurasz, Wojciech Rostański czy Maciej Józef Kwiatkowski. Począwszy od 1942 r., zdjęcia dokumentują również wspólne chwile spędzone z Ewą i późniejsze małżeństwo. Mniej liczna dokumentacja aktowa, co wynika po części z przedwczesnej śmierci Jerzego, obejmuje m.in. akta osobiste, materiały dotyczące nauki szkolnej i studiów, służby wojskowej, pobytu w stalagu, dzienniki, korespondencję wpływającą oraz notatkę biograficzną sporządzoną przez jego żonę. Wspomniane wcześniej braki odnoszą się przede wszystkim do wykonywanej przez Jerzego Stolarskiego pracy zawodowej. Biorąc pod uwagę intensywność prowadzonej korespondencji, można stwierdzić, że nie zachowała się większość listów wpływających.

Dokumentacja członków rodziny obejmuje głównie archiwalia odziedziczone po przodkach Ewy. Najstarsza ich część, czyli materiały Józefy Savary, Marii Mann oraz ks. Ignacego Piaszczyńskiego, zachowała się w postaci pojedynczych fotografii portretowych z lat ok. 1860 – ok. 1895. Materiały Zofii Marianny Piaszczyńskiej zawierają akta metrykalne (1896 r.) oraz wystawiony w 1900 r. rachunek za budowę nagrobka rodzinnego na Cmentarzu Powązkowskim. Znacznie więcej dokumentów przetrwało po jej mężu – Józefie Ludwiku Ignacym Piaszczyńskim. Występują wśród nich m.in. akta metrykalne, materiały związane ze studiami medycznymi, praktykami w szpitalach francuskich i wykonywanym zawodem lekarza, pochodzące z lat ok. 1872–1903.

Materiały Edmunda Piaszczyńskiego obejmują lata 1896–1960 i dotyczą m.in. nauki szkolnej, działalności zawodowej, służby w wojsku i aktywności społecznej. Zawierają także prowadzone okresowo dzienniki, korespondencję wychodzącą i wpływającą, nekrologi, wspomnienia pośmiertne, notatki biograficzne oraz dokumentację fotograficzną z lat ok. 1895–1952. Edmund Piaszczyński, podobnie jak Jerzy Stolarski, nie rozstawał się z aparatem fotograficznym, co wyjaśnia, dlaczego jednostki ze zdjęciami stanowią zasadniczą część pozostałych po nim materiałów. Przeważają fotografie z dwudziestolecia międzywojennego, wykonane najczęściej podczas rodzinnych wakacji i wyjazdów turystycznych. Większe serie tworzą zdjęcia z pobytu w Truskawcu i Uryczu (1930–1938), podróży do Jugosławii (1936 r.) oraz z Wystawy Światowej w Paryżu (1937 r.). Interesujące są również fotografie Warszawy z lat 1927 – ok. 1946, zdjęcia rodzinne i szkolne z przełomu XIX/XX w. oraz przedstawiające członków Straży Obywatelskiej m.st. Warszawy (1915 r.).

Na materiały Marii Matyldy Piaszczyńskiej składają się nieliczne akta z lat 1937–1959 (związane głównie z jej działalnością zawodową), korespondencja wychodząca i wpływająca, a także fotografie (ok. 1899 – ok. 1958). Spośród nich wyróżnia się niewielka seria zdjęć ze studiów na Uniwersytecie Genewskim (ok. 1911 – ok. 1914) oraz fotografie Marii z synem i grupą znajomych osób, m.in. z Wandą i Tadeuszem Kotarbińskimi, wykonane podczas pobytu w Milanówku latem 1918 r.

Materiały Andrzeja Piaszczyńskiego z lat 1929–1994 obejmują m.in. dokumenty osobiste, akta dotyczące nauki szkolnej, pracy zawodowej i służby w wojsku, korespondencję wychodzącą i wpływającą oraz dokumentację fotograficzną z lat 1918–1999, w tym zdjęcia z obozów harcerskich (1932–1935), z okresu nauki w Państwowej Wyższej Szkole

Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. Hipolita Wawelberga i Stanisława Rotwanda w Warszawie, a następnie w Państwowej Wyższej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu (1937–1939). Część zdjęć wykonano podczas pracy Andrzeja w Fabryce Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i Wyrobów Stalowych Ostrych „Alfons Mann” (1941–1944).

O ile archiwalia Piaszczyńskich umożliwiają poznanie historii trzech pokoleń, o tyle w przypadku rodziny Stolarskich mamy do czynienia jedynie z zachowaną w formie szczątkowej dokumentacją rodziców Jerzego. Wśród materiałów jego matki, obejmujących okres 1939–1955, znajdują się akta metrykalne, pojedyncze listy i pisma urzędowe, a także dokumentacja fotograficzna (ok. 1930–1948) przedstawiająca Janinę Stolarską z mężem oraz nierozpoznanymi w większości członkami rodziny i znajomymi. Po Edwardzie Stolarskim zachowała się tylko błona fotograficzna negatywowa z 25 klatkami ze zdjęciami portretowymi oraz dyplom nadania Złotego Krzyża Zasługi z 1937 r.

Materiały członków dalszej rodziny, osób obcych i nierozpoznanych zawierają dokumentację z lat ok. 1900–1957, która z uwagi na brak wystarczających danych umożliwiających jej identyfikację nie została przyporządkowana do żadnej z powyższych grup. Znajduje się wśród niej m.in. korespondencja z lat 1944–1946 nieustalonych bliżej nadawców i adresatów, w treści której występują wzmianki o rodzinie Piaszczyńskich, kilka egzemplarzy gazet wydanych przez PSZ na Zachodzie (1940–1946) oraz dokumentacja fotograficzna nierozpoznanych przeważnie osób, miejsc, urządzeń fabrycznych i przedmiotów codziennego użytku z lat ok. 1900 – ok. 1950. Największą wartość w tej grupie mają błony fotograficzne negatywowe (ok. 1939 – ok. 1946), na których zostały utrwalone sceny uliczne z okupowanej Warszawy oraz zniszczenia wojenne stolicy.

Ostatnią grupę materiałów stanowią załączniki, do których zaliczono przedmioty materialne: kotyln Edmunda Piaszczyńskiego z obchodów rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja (1916 r.), Warszawski Krzyż Powstańczy nadany pośmiertnie Jerzemu Stolarskiemu (1984 r.), skórzana okładka z notatnika Ewy Stolarskiej z dedykacjami od koleżanek z okazji pierwszej rocznicy ślubu (1945 r.) oraz medalik otrzymany przez nią w prezencie w 1983 r.

Analiza metod porządkowania

„Archiwum rodzinne Ewy i Jerzego Stolarskich” przed przekazaniem do zasobu IPN nie było uporządkowane ani zinwentaryzowane. Jedynie niektóre akta, np. Józefa Ludwika Ignacego Piaszczyńskiego czy Marii Piaszczyńskiej, były w całości wydzielone i przechowywane osobno. W odniesieniu do pozostałej dokumentacji dał się zauważyć jedynie wstępny i dość powierzchowny podział na materiały poszczególnych członków rodziny. W obrębie powstałych w ten sposób grup akta były częściowo przemieszane, natomiast niektóre materiały nie zostały przyporządkowane do żadnej z osób. Wstępna segregacja archiwaliów mogła być przeprowadzona przez Ewę, na co wskazują opisy umieszczone przez nią na niektórych kopertach i pudełkach z aktami.

W chwili przyjęcia do zasobu dokumentacja przechowywana była w postaci luźnych kart umieszczonych w przypadkowym układzie w skoroszytach, kopertach, koszulkach na dokumenty i pudełkach po słodyczach. W rzadkich przypadkach materiały pokrewne tematycznie, np. akta związane z działalnością zawodową Ewy, połączone były w odrębne pliki.

AIPN

Nazwisko PIASZCZYNSKA-STOLARSKA

Imię Ewa

Pseudonim "Ewa Wir"

Przydział III. Baon "Golskiego"
Obwód I Okr. Warszawski.

Odnaczony został

KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku
przez dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-
Komorowskiego dla upamiętnienia wysiłku
żołnierza Polski Podziemnej w latach
1939 — 1945.

Przewodniczący
Podpis: *[Signature]*
M. Mandziara - "Siwy"

Londyn, dnia ...3.6.1976r......

Legitymacja Krzyża Armii Krajowej wystawiona Ewie Stolarskiej ps. „Ewa Wir”
przez przewodniczącego Komisji Krzyża Michała Mandziarę ps. „Siwy”.
Londyn, 3 VI 1976 r. AIPN, 3543/39

AIPN

KOMITET KULTURY FIZYCZNEJ I TURYSTYKI
w Warszawie

LEGITYMACJA Nr 1587/ua

Imię Ewa

Nazwisko Stolarska

nr. tab. Edmund

data wydania 30. V. 1973.

miejsce wydania Warszawa

podpis posiadacza *[Signature]*
nr. 31.4625

Posiadacz legitymacji Nr 1587/ua
jest przewodnikiem turystycznym przy Odczynie
P. T. T. K. w Warszawie
i ma prawo prowadzenia wycieczek turystycznych zgodnie
z obowiązującymi rozporządzeniami władz, posiadania uprawnień
i klasą przewodnicką oraz prawo noszenia odznaki
przewodnika miejskiego Nr. _____

[Seal] Zosza Dyrektora
Stanisław Loszek
Warszawa, dnia 28. IV 1977.

Wzrost _____
Waga _____
nr. fot. _____
ustawienia _____

00-429 WARSZAWA

Legitymacja przewodnika Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego
po Warszawie wystawiona Ewie Stolarskiej przez zastępcę dyrektora Urzędu
m.st. Warszawy Stanisława Loszka. Warszawa, 23 IV 1977 r. AIPN, 3543/6

Ewa Stolarska na wycieczce w Wielkiej Brytanii, maj 1979 r. AIPN, 3543/50, t. 1

Legitymacja Warszawskiego Krzyża Powstańczego nadanego pośmiertnie Jerzemu Stolarskiemu przez Radę Państwa. Warszawa, 22 II 1984 r.
AIPN, 3543/67

Podobny stan uporządkowania występował w przypadku dokumentacji fotograficznej, która stanowi większą część zespołu. Poza nielicznymi wyjątkami, gdy zdjęcia załączone były do akt, dokumentację tę przechowywano osobno. Również w tym przypadku zarysowany był wstępny podział na grupy odpowiadające poszczególnym osobom. Materiały przemieszane oraz nieprzyporządkowane występowały jednak liczniej niż wśród dokumentacji aktowej. Poza albumami i większymi seriami zdjęć odbitki przechowywane były zbiorczo, bez nadanego układu.

Porządkowanie archiwaliów zostało oparte na pierwotnym układzie, który nadany był części dokumentacji. Bez względu na stan zachowania materiały poszczególnych osób wydzielono w osobne grupy. Dokumenty Ewy i Jerzego, jako najistotniejsza i zarazem największa część zespołu, zostały umieszczone na początku. Materiały pozostałych osób usystematyzowano według następujących po sobie pokoleń – Savarych, Mannów, Piaszczyńskich, a na końcu Stolarskich. W ramach danej grupy zostały wydzielone serie dokumentacji aktowej i fotograficznej. Jednostkom z dokumentacją aktową nadano następnie układ zaproponowany przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk w wytycznych z 1990 r.¹⁵, rozszerzony o dodatkowe materiały związane m.in. ze służbą wojskową, pobyt w obozie jenieckim i więzieniu. Jednostki zostały uformowane z połączonych pierwotnie plików dokumentów, natomiast w przypadku luźnych kart – w sposób sztuczny. Dokumentację fotograficzną podzielono na jednostki odpowiadające tematom i następnie nadano im układ chronologiczny – jako najbardziej czytelny w odniesieniu do materiałów o charakterze biograficznym. Zdjęcia nietworzące tematów uporządkowano w kolejności chronologicznej oraz podzielono na trzy okresy: przedwojenny, lata II wojny światowej i czasy powojenne. Uformowane w ten sposób jednostki umieszczono na końcu każdej serii dokumentacji fotograficznej.

Do osobnej grupy wydzielono materiały osób, których tożsamość lub związki z rodziną Piaszczyńskich i Stolarskich nie zostały ustalone. Dotyczy to przede wszystkim dokumentacji fotograficznej, na której utrwalono osoby nierozpoznane. Została ona wytworzona przypuszczalnie przez Jerzego Stolarskiego i przedstawia jego bliskich znajomych. Brak możliwości weryfikacji tych ustaleń spowodował jednak, że tę dokumentację umieszczono w grupie materiałów nierozpoznanych.

Na koniec autorzy zwracają się do osób przechowujących rodzinne dokumenty o przekazywanie ich do Instytutu Pamięci Narodowej. Jak widać z powyższego artykułu, pracownicy Archiwum IPN zajmą się nimi z wielką starannością. Przy takim podejściu istnieje więc duża szansa, że historie opowiadane dotąd w domowym zaciszu zostaną odkryte dla szerszego grona, a tym samym czasami ocalone nawet od zapomnienia.

¹⁵ *Wytyczne Archiwum Polskiej Akademii Nauk z 1990 r. opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych* [w:] *Zbiór przepisów archiwalnych wydanych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w latach 1952–2000*, wybór i oprac. M. Tarakanowska i E. Rosowska, Warszawa 2001, s. 732–746.

STRESZCZENIE

Wiosną 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej zainicjował projekt Archiwum Pełne Pamięci, mający na celu gromadzenie i zabezpieczanie spuścizn, archiwów rodzinnych i kolekcji prywatnych dotyczących najnowszych dziejów Polski. Jednym z cenniejszych archiwów rodzinnych przejętych przez IPN są materiały małżeństwa Ewy i Jerzego Stolarskich – żołnierzy AK i PSZ na Zachodzie oraz więźniów okresu stalinowskiego. Na „Archiwum rodzinne Ewy i Jerzego Stolarskich” składa się dokumentacja wytworzona i zgromadzona przez oboje małżonków oraz materiały odziedziczone po członkach ich rodzin. Granice chronologiczne przekazanych archiwaliów wyznaczają daty ok. 1860–2006. Archiwum liczy ok. 1,5 mb materiałów podzielonych na 302 jednostki. Schemat układu akt opiera się na podziale na czternaście części odpowiadających poszczególnym członkom rodziny, z uwzględnieniem materiałów osób obcych i nierozpoznanych, a także załączników. Materiały wchodzące do zespołu dzielą się pod względem formy zewnętrznej na dwie serie: dokumentację aktową oraz fotograficzną.

Słowa kluczowe: Archiwum Pełne Pamięci, Archiwum IPN, Ewa i Jerzy Stolarscy, archiwum rodzinne, spuścizna archiwalna.

SUMMARY

In the spring of 2017, the Institute of National Remembrance initiated a project named *The Archives Full of Remembrance* aimed at collecting and preserving legacies, family archives and private collections concerning the recent history of Poland. One of the most valuable family archives adopted by the Institute of National Remembrance are the materials regarding Ewa and Jerzy Stolarski – soldiers of the AK (Home Army) and PSZ (Polish Armed Forces) in the West and prisoners during the Stalinist period. The “Family Archive of Ewa and Jerzy Stolarski” consists of documentation created and collected by both spouses as well as materials inherited from members of their families. The chronological limits of the archives acquired fall approximately between 1860–2006. The archive includes about 1,5 running metres of materials divided into 302 units. The arrangement of the files is based on a breakdown into fourteen parts corresponding to individual family members, including materials from strangers and unrecognized persons, as well as numerous attachments. The materials belonging to the collection are divided in terms of physical form thereof into two series: documentation and photographs.

Key words: The Archives Full of Remembrance, Archives of IPN, Ewa and Jerzy Stolarscy, family archives, archival legacy.